

XI. Földmérő találkozó Nagybányán

Ez évben május 13–16. között Nagybányán rendezte meg a XI. Földmérő Találkozót az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) Földmérő Szakosztálya. A modern és igen színvonalas Mara szálló halljában már 13-án délután megkezdődött a regisztráció, a kellemes vacsora után így a hosszú útról érkezők is kipihenhették magukat a másnap reggel 9 órakor kezdődő megnyitójig.

A két napos program plenáris ülését *dr. Ferencz József*, az EMT Földmérő Szakosztályának elnöke nyitotta meg. Köszöntötte a Találkozó résztvevőit, külön köszöntötte *Ludescher Istvánt*, Nagybánya polgármesterét. Köszöntőjében elmondta, örömeikre szolgál, hogy Észak-Erdély legjelentősebb városában, a II. Géza idején alapított Nagybánya adhat otthont az egyre nagyobb érdeklődéssel kísért szakmai, baráti rendezvényeknek, amit mutat a résztvevők évről-évre növekvő száma is. Ez a találkozó egy eseményekben gazdag időszakban nyújt lehetőséget szakmánk előtt álló kihívások, feladatok megvitatására és az egymást kölcsönösen segítő, támogató megoldások keresésére. Ezért is választották a rendezők a Találkozó mottójaként „*A földmérés jelene és jövője*” címet, melynek keretében

a következő témák köré csoportosították a találkozó előadásait:

- A földmérés jelene és jövője: világ és európai helyzetkép,
- A nemzetközi helyzetkép erdélyi vetületei,
- A jelen és jövő kihívásaihoz való alkalmazkodás szükségessége és lehetőségei az erdélyi földmérők számára.

Reményét fejezte ki, hogy a találkozó 26 tervezett előadása bizonyítani fogja a témaválasztás időszerűségét. Befejezésül valamennyi résztvevőnek hasznos, eseményekben gazdag, jó hangulatú, sok szakmai ismeretet nyújtó tanácskozást és kellemes időtöltést kívánt. Bejelentette, hogy a XII. Földmérő Találkozó helyszíne Nagyvárad lesz.

Ezt követően *Ludescher István* polgármester továbbította az önkormányzat üdvözlését. Elmondta, hogy számukra is jelentős és ritkaság számba menő esemény, hogy városuk adhat otthont ilyen rangos magyar nyelvű konferenciának.

Horváth Gábor főosztályvezető (FVM) a minisztérium vezetése nevében köszöntötte a Találkozó résztvevőit. Örömeikre szolgál az évről-évre növekvő érdeklődés. A Találkozó témaválasztása

A plenáris ülés elnöksége (balról jobbra): Detrekői Ákos akadémikus, Ludescher István polgármester, Mihály Szabolcs MFTT elnök, Ferencz József szakosztály elnök, Köllő Gábor EMT elnök, Horváth Gábor FVM főosztályvezető

jól tükrözi azokat a gazdasági kihívásokat, amelyekkel szakterületünknek is szembe kell néznie, a jelentkező feladatok végrehajtására fel kell készülnie. Eredményes tanácskozást kívánva reméli, hogy a kirándulás, a baráti találkozó is további alkalmat teremthet a már meglévő kapcsolatok erősítésére, új kapcsolatok kialakulására.

Dr. Mihály Szabolcs elnök (MFTTT) hasznos, eredményes munkát kívánva üdvözölte társaság nevében a Találkozó résztvevőit.

Köllő Gábor, az EMT elnöke köszöntőjében kitért arra, hogy az EMT Földmérő Szakosztálya dinamikusan fejlődő, eredményesen működő szervezet, amit mutat az immár XI. alkalommal megrendezett találkozó is, ahol a szakmai kapcsolatokon túl az emberi, baráti kapcsolatok erősödésének is jelentős szerepe van. Megköszönte dr. Ferencz József szakosztály elnöknek a Találkozó sikeres lebonyolítása érdekében kifejtett szervező munkáját.

A köszöntők után a szakmai program a plenáris üléssel, *Ferencz József* elnökletével „*A földmérés jelene és jövője: világ és európai helyzetkép*” címmel kezdődött meg.

Első előadóként *Detrekői Ákos* akadémikus „*Gondolatok szakterületünk jövőjéről*” címmel tartotta meg nagy érdeklődéssel kísért előadását. Összefoglalta, hogy melyek azok a legfontosabb tényezők, amelyek a választott téma aktualitását indokolják. Ezek közül kiemelte

- a rohamos technológiai fejlődést, amely elsősorban az informatikához, a hírközléshez és az űrtechnika fejlődéséhez kapcsolódik;
- a helyhez kapcsolódó információk világszintű felértékelődését, ennek fontos európai eleme az INSPIRE, a Digitális Föld vízió, a GEOS, amely a földtudományok széles körének szolgáltató az űrtechnika felhasználásával adatokat;
- a közigazgatás feladatainak és jellegének átalakulását, amely szerkezetváltást, technikai fejlődést, értékrend változást jelent egyidejűleg.

Az elmúlt időszak legfontosabb változásaként említette meg az adatnyerés területén bekövetkezett fejlődést, ami a mérőállomások megjelenésével, a GPS technológia, a GNSS rendszerek kiépítésével, a földi és légi szkennerek térhódításával és az űrfelvétel geometriai felbontásának rohamos növekedésében jelentkezett. A fejlődés varható irányait összefoglalva a GNSS rendszerek további bővülését, az RFID alapú eljárások térnyerését, a nagyfelbontású űrfelvétel széleskörű alkalmazását, a mobil helymeghatározó eszközök részarányának növekedését említette. Az adatfeldolgozásban és adatközlésben folytatódik a virtuális földgömbök létrehozása, a térbeli adatok infrastruktúrájának kialakítása, az INSPIRE megvalósítása, folytatódik a 3D jelleg előretörése. Mindezek eredményes megvalósítása egy szemléleti fejlődést is igényel, ami

A Földmérő Találkozó résztvevői

a különböző szakterületek együttműködését, a szabványok eddiginél tudatosabb használatát is jelenti. A szervezeti fejlődést illetően a jövő útja lehet a virtuális szervezetek létrehozásai is.

„Az egészséges ingatlan-nyilvántartás 6 éve” címmel *Rákossy Botond József* (Csíkszereda) foglalta össze a 2004-ben indított projekt tapasztalatait. 2004-ben jött létre a korábbi Kataszteri, Geodéziai és Kartográfiai Hivatal, a Kataszteri és Területrendezési Hivatal, valamint a Telekkönyvi Iroda összevonása után a Kataszteri és Ingatlan-nyilvántartási Ügynökség a Belügyminisztérium felügyelete alatt. Ezt követően kellett a működés törvényi kereteit, az infrastruktúrát, a humán erőforrást biztosítani. Az adatgyűjtés (szórványkataszteri adatok, ortofotók) után az adatfeldolgozás (telekkönyvi-, kataszteri adatok konvertálása) eredményeként jött létre az Integrált kataszteri, és ingatlan-nyilvántartási rendszer, az e-Terra, amelynek kataszteri és telekkönyvi moduljának szerkezetét, tartalmát ismertette.

Siki Zoltán (BME) „GIS újabb dimenziók, lépések a háromdimenziós modellek felé” című előadásában összefoglalta a 3D alkalmazásának egyre szélesedő igényét, amely a várostervezésben, a közműnyilvántartásban jelenik meg legmarkánsabban. A 3D kataszter elemeiként a 3D geometriát, a 3D topológiát, a 3D textúrát és az ezekhez köthető attribútumokat jelölte meg. A felmérési technikák támogatják a 3D-s megoldásokat, ezek alapján komplex modellek képezhetők. Ismertette ezután a modellezési módszereket, nyelveket. Példaként mutatta be a 3D-s vezetékmodellezést.

Busics György (NyME Geoinformatikai Kar) *Miért van szükség integrált geodéziai hálózatra?* kérdéssel indított előadását egy idézettel kezdte: „...geodéziai hálózat nélkül nincs vonatkozási rendszer,...ez a kerete minden mérésünknek,...ez az alapja minden térképünknek, térképi adatbázisunknak”. A továbblépést az integrált geodéziai hálózatok létrehozása jelenti, amelyben az integrált pontokat többféle technológiával, többféle vonatkozási rendszerben szabatos mérésekkel határozzuk meg. Ismertette a magyarországi szintezési hálózatok, a vízszintes hálózat, a passzív GPS és az aktív GNSS hálózat

felépítettségét. A hálózati pontok magassági értelemben mozognak, a GNSS technológiával nyert mérési (magassági) eredmények transzformációja nem kellően pontos. Ezek a problémák vezettek el az integrált hálózat gondolatához. Az integrált hálózat létrehozásának lehetőségei között említette meg az EOMA I. rendű hálózatának újramérését, és ezzel egyidejűleg GNSS-mérések végrehajtását erre alkalmas magassági alappontokon.

„Eszközök kontra technológia...” című előadásában *Bartha Csaba* (Navicom-Plusz Bt.) a (sok esetben átgondolatlan) műszaki fejlesztés lehetséges céljai (olcsóbb, többet adjon, egymást másoljuk...) mellett vizsgálta: mitől válhat egy fejlesztés valóban értékessé; előre mutat-e, hasznos-e, szükséges-e? Ezek a kérdések, folyamatok végig kísérhetők a geodéziai műszergyártás területén is. Ellentmondás fedezhető fel a gyártó orientált szemlélet (alacsony fejlesztési és előállítási költség) és a felhasználó orientált szemlélet (első hely biztosítása a piacon) között, ami egy jól működő gazdasági környezetben nem jelent alapvető gondot, mert minden szereplőnek meg van a saját bejáratot piaci pozíciója. Válságos piaci helyzetben a műszergyártók egy része kapkod, fejlesztget, próbálkozik, másol, vagy megvalósít egy portfólió optimalizálást.

Bilik József (LINEA-B.S. Mérnöki Iroda Kft.) „Nyomvonalas létesítmények és nagyobb területek helikopteres, lézeres (LIDAR) felmérése” című előadásában egy általuk kidolgozott felmérési módszert ismertetett, amelynek segítségével nyomvonalas létesítmények, nagyobb területek felmérését lehet elvégezni úgy, hogy a megrendelő egy kibővített tartalommal rendelkező végterméket kap. Ez által a megrendelők a már működő adatbázisukat friss adatokkal tölthetik fel, illetve a nyomvonalas létesítmények (utak, autópályák, nagyfeszültségű szabadvezetékek) állapotára vonatkozóan naprakész adatokhoz juthatnak.

Bokor Zoltán (Geotop Kft.) a „WEB-es térkép MapSys-ben” című előadása összefoglalta és példákön keresztül (utcatérképek, légifotoók, 3D-s nézetek) mutatta be a három jól ismert böngészőből is elérhető WEB-es térkép: a Google

Maps, a Microsoft Bing Maps és a Yahoo! Maps online és offline integrálásának lehetőségeit.

Tematikailag is kapcsolódott az előző előadáshoz Nagy István (Geotop Kft.) „*Digitális terepmodell készítése MapSys 8 segítségével*” címmel közreadott előadása. Elmondta, hogy egyre nagyobb az igény az olyan 3D megjelenítési formára, amelyre a légifotókat is „ráfeszítik”. Ennek az igénynek a kielégítésére a MapSys 8 térinformatikai rendszert fejlesztették ki. A MapSys 8 alkalmazásával lehetővé vált a digitális terepmodell előállítás, melynek eredményeként felhasználhatók az ország bármely területén készített, időközben frissített légifelvételek, de régi, akár több száz éves térképek is megjeleníthetők három dimenzióban. Az így előállított térképekre épületmodelleket lehet ráhelyezni.

A következő előadó, Orbán Mónika (KOMMUNÁLINFO Zrt.) ismertette egy saját fejlesztés eredményeként létrejött „*Intelligens Térkép*” felépítését, a térkép működéséhez szükséges környezetet, a térkép célját (egyszerű használat, gazdaságos megoldás, geodéziai pontosság, méretarány függő ábrázolás, hatékony és egyszerű címkeresés), a fejlesztés fontosabb lépéseit, alkalmazásának lehetőségeit, melyet a megrendelők igényei alapján (közműnyilvántartás, önkormányzatok) állítottak össze. Alapját az 1:1000 méretarányú földmérési alaptérkép biztosította, a közterületi síkrajzi többlet tartalmat helyszíni mérésekből nyerik.

Dely Ferenc (Geoview Systems Kft.) cégbe mutatójában az 1991-ben alapított Kft. főbb működési területeit ismertette. Partnereik elsődlegesen az önkormányzati, államigazgatási szervezetek, költségvetési intézmények, közműszolgáltatók, gazdasági szervezetek. Ismertette a cég közelmúltban megvalósított K+F programjait és kiemelt projektjeit, valamint 2010. évi terveiket.

A plenáris ülést és az ebédszünetet követően két szekcióban folytatódtak az előadások.

„*A nemzetközi helyzetkép erdélyi vetületei*” szekció (levezető elnöke: Csemniczky László) első előadója Darabos Péter (BME) „*Térinformatika másképp*” című előadásában

bemutatott egy új térinformatikai adatkezelő és megjelenítő rendszert, amelyet több vízközmű üzemeltető társaság is támogatásával a BME Vízi Közmű és Környezetmérnöki Tanszékén a közműnyilvántartási és hálózat rekonstrukciótervezési célból fejlesztettek ki. A szoftver újszerűsége, sokoldalúsága és költséghatékonyasága a következő tulajdonságokból adódik: objektumorientált megjelenítés a szokványos rétegkezelés helyett, a geometriai és attribútum adatokat közös SQL adatbázisban tárolják, LAN-WAN környezetben alkalmazható kliens szerver kialakítás, korlátlan számú felhasználói kliens, ingyenes adatbázis kezelő szerver.

Madár Zoltán (Geoview Systems Kft.) „*GIS ASP gyakorlati bevezetésének lehetőségei*”-t foglalta össze a GIS ASP projekt ismertetésével, amelynek célja, hogy a GIS alkalmazások, a szokásos robusztus háttérrendszerek kiküszöbölésével ASP szolgáltatáson váljanak elérhetővé. A megoldás egy szabványos, egységes, átlátható, költség-hatékony elektronikus felhasználói felületet biztosít és know-how átadása is megvalósítható a különböző térinformatika adatokat kezelő szakterületek számára. Ismertette ezután azokat az alrendszereket, melyek a különböző felhasználói igények kielégítésére alkalmasak.

Keresztes Miklós (Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ) előadásában a Központ WEB-GIS rendszerének vagyon-nyilvántartási szegmensét, illetve az ezzel kapcsolatos fejlesztési eredményeket, és a további, még megoldandó feladatokat ismertette. A 2007-ben indított WEB-GIS rendszer első éles felhasználása a vagyon-nyilvántartásban történt, ahol egy ingatlan modul és a vasúti modul kialakítása és bevezetése történt meg. Mindkét esetben kész szoftver modulokkal, hosszadalmas rendszerfejlesztés helyett, sokkal hatékonyabb rendszerépítéssel oldották meg ezeket a feladatokat.

A GNSS és a GIS egy sajátos felhasználási területét ismertette Márton Huba (Geotop Kft.). A Hargita hegység hegyimentő csapatának felkérésére elkészítettek egy ismertetőt a GNSS technológia és a térinformatika lehetséges felhasználásáról a hegyi mentésben.

Sztaniszláv Tamás (Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ) a térinformatika egy szintén sajátos felhasználási lehetőségéről és az eddig végzett munkájukról számolt be a „Térinformatikai alapú kerékpáros nyilvántartás” című előadásában. A kerékpározás elterjesztése érdekében indított Kerékpáros Magyarország Program keretében – az infrastruktúrafejlesztéssel és a műszaki szabályozással kapcsolatos feladatok végrehajtásának hasznos és most már nélkülözhetetlen informatikai háttereként – készült el a kerékpározható utak térinformatikai nyilvántartása, és folyamatos feltöltés alatt vannak a kerékpáros létesítmények adatai is. Ezt a rendszert hasznosíthatják a tervezés, a pályázatok során, de hasznosítani tudják a különböző civil szervezetek is.

Palya Tamás (FÖMI) „Az EURORADIN projekt eredményei” címmel megtartott előadásában ismertette az Európai Címadat Infrastruktúra projekt célját, amely a Legjobb Gyakorlat Hálózatának kialakítását jelenti az európai címek harmonizációjának, a címek meghatározásának, nyilvántartásának és az európai címek elérésének érdekében. Az EURADIN projektben 16 európai ország 30 partner szervezete vesz részt.

Arató Csongor (Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.) előadásában a térinformatika és a közműnyilvántartás alkalmazott gyakorlatát foglalta össze előadásában. A korábbi papíralapú térképeket ugyan felváltották a digitális állományok, de még ma is hiányzik a digitális térképek kezelésének kultúrája. Működési területüket lefedték egy egységes számítógépes hálózattal, a digitális térképeket a központi szerveren helyezték el. Alapvető követelményként fogalmazták meg a felhasználó barát környezet biztosítását. Távlati céljuk olyan térinformatikai rendszer fejlesztése, ami egységesen kezeli a térképi objektumokat és a kapcsolódó adatbázisokat, megoldja a műszaki objektumok nyilvántartását és teljes körű térinformatikai szolgáltatásokat nyújt.

Vlasits József (Magyar Telekom Nyrt.) „Két GIS között” című előadásában összefoglalta a Smallworld projekt eddigi eredményeit. A Smallworld projekt célja a Magyar Telekom hálózatával kapcsolatos tervezési,

beruházási, nyilvántartási feladatok támogatása. Előadásában összefoglalta a projekt eddigi eredményeit és a 2013-ig terjedő további fejlesztési programjukat.

Mihály Szabolcs elnöklétével tartották a „Jelen és jövő kihívásaihoz való alkalmazkodás szükségessége és lehetőségei az erdélyi magyar földmérők számára” témakört felölelő szekcióülést.

Az első előadó, Jancsó Tamás (NymE Geoinformatikai Kar) a Geoinformatikai Karon folyó fotogrammetriai oktatást és annak infrastruktúrájáról adott összefoglaló tájékoztatót. Kitért az oktatás tantervi kereteire, ismertette műszerezettségüket (kamerákat, kiértékelő műszereket), a kiértékeléshez alkalmazott szoftvereket, majd ismertette kutatási feladataikat. Következtetésként összefoglalva elmondta, hogy a digitális fotogrammetria térnyerésével az oktatási struktúra teljesen átalakult, ugyanakkor a hagyományos műszerekhez kapcsolódó elméleti tudás, elsősorban a képek tájékoztatói feladatai jól demonstrálhatók az analóg műszereken. Másik fontos változás, hogy a fotogrammetriai modellező szoftverek jól alkalmazhatók az oktatásban és a gyakorlatban, beleértve a kutatási feladatokat és szakdolgozati témákat is.

Vincze László (NymE Geoinformatikai Kar) előadásában a magyarországi digitális kataszteri térképek előállításának technológiáját és az ezzel kapcsolatos gondokat foglalta össze. Az elkészített térképi állomány megbízhatósága eltérő, függően attól, hogy milyen technológiával készültek, és milyenek voltak a digitalizált analóg térképi adatok. Hosszú távon ez az állapot nem tartható fel, ezért ezek helyesbítését mielőbb meg kell oldani. Az előadó ezek lehetséges megoldásait ismertette, figyelembe véve a javasolt megoldások költségigényét, az elérhető pontosság növekedést és ezek várható átfutási idejét.

A következő előadó *Institoris István* (FÖMI) „A DATR tesztelése és telepítése Magyarországon” című előadásában a rendszerfejlesztés előzményeinek ismertetése után a DAT szabvány leglényegesebb elemeit, alapadat jellegét (állami alapadat, alapadat, háttéradat) foglalta össze. A DATR a fejlesztés eredményeként 2009. december

10-e óta valamennyi földhivatalban működik. Funkciók közül megemlítette az adatszolgáltatás, a hiteles térképmásolat szolgáltatás, a változásvezetés és a TAKAROS rendszerrel integráltan a térképi és ingatlan-nyilvántartási jogerős állapot létrehozását. Lényeges, hogy a DATR fejlesztés és annak vetületei a földügyi igazgatás fejlesztés nemzetközi trendjéhez igazodnak.

Fancsali Csaba (Geotop Kft.) előadásában Gyergyószentmiklós és körzetét lefedő GNSS hálózat létrehozását ismertette. A méréseket 2009-ben végezték, a hálózat a ROMPOS Gyergyószentmiklóson működő permanens állomásra támaszkodik, ellenőrzés céljából egy távolabb működő permanens állomás méréseit is felhasználták. A mérés, számítás folyamatát, az ebből levont következtetéseket foglalta össze előadásában.

Erdélyi Marcell (Master CAD Kft.) „Földfelszín-rendezési munkák támogatása egyszemélyes vektor alapú adatgyűjtéssel nyert adatokra támaszkodó modellezéssel” című előadásában ismertette egy terület rehabilitációhoz kapcsolódó tereprendezés várható földmunka igényének, mennyiségének meghatározását. A megrendelő igényének megfelelően az egyszemélyes vektor alapú adatgyűjtés eredményeiből, az adatfeldolgozás során meghatározott pontokat kiinduló adatként kezelve állították elő a domborzatmodellt, szintvonalakat, megszerkesztették a terület digitális térképét, a hossz- és kereszt-szelvényeket és határozták meg a megmozgatandó föld térfogatát.

Tóth Réka (SC PROMAX SRL) előadásában Maros megye geodéziai adatbankjának létrehozásával kapcsolatos feladatokat, eredményeket, tapasztalatokat foglalta össze a „Maros megye topográfiai adatbankjának létrehozása Autodesk programok segítségével” című előadásában.

„Kataszteri dokumentáció készítése egy vasúti szárnyvonal épületeinek műemléki védettségéhez” címmel érdekes, korabeli dokumentációk fotóival illusztrált előadást hallottunk *Mester Zsolttól* (Geotop Kft.), aki egy vasúti szárnyvonal épületeinek műemléki védettségét előkészítő anyag összeállításának menetét és a még

szükséges, térinformatikai alapon végrehajtandó feladatokat foglalta össze.

A temesvári temetőkataszter elkészítésének munkáit ismertette „*Temetőkataszter Temesváron*” című előadásában *Nemes Botond Albert* (Geotop Kft.), amely mintegy 60 000 sírhely alfanumerikus és garfikus adatainak meghatározását, meglévő temetői nyilvántartások regisztrálását, ezek összekapcsolását jelentette.

A szekció utolsó előadójaként *Papp Zsolt* (Master CAD Kft.) „*Nagyvárad a térképeken*” címmel korabeli térképek fotóival illusztrált előadásában 23, Nagyváradot ábrázoló, 1598 és 2009 közötti időszakban készült térképen mutatta be a város szerkezetének alakulását, amelyet a város leltárának is tekinthetünk. Előadásában a térképek elemzésének előkészítő műveleteit és az elemzés eredményeit foglalta össze.

Az előadásokat követő kerekasztal beszélgetésen *Mélykúti Gábor* (NyME Geoinformatikai Kar) – aki a moderátor szerepét is vállalta – rövid összefoglalót adott szakmánk várható fejlődéséről, ezzel kapcsolatos kihívásokról, amelyre a gyakorló szakembereknek és az oktatásnak is fel kell készülnie.

A hozzászóló résztvevők ugyanakkor meghatározó fontosságúnak tartották az erdélyi és anyaországi kollégák együttműködésének további, a gyakorlati feladatokat és aktuális témákat is érintő erősítését, egymás eredményeinek jobb megismerését és szakterületünk piaci helyzetének további javítását. Ennek megvalósítása érdekében eseti munkabizottságok létrehozása is célszerű lehet.

Az együttműködés és egymás eredményeinek, feladatainak jobb megismerésében lapunk is jelentős segítség lehet.

A Találkozó zárásaként *Ferencz József* megköszönte a nagyszámú résztvevőnek, előadónak, hogy meghívásukat elfogadva részt vettek ezen a találkozón, egyben tolmácsolta a Szakosztály meghívását a jövő évi, Nagyváradon tartandó XII. Földmérő Találkozóra.

Dr. Riegler Péter

***

A Földmérő Találkozó előadásait követő napon a hagyományos szakmai kirándulás következett. Nagybányáról indultunk, Koltó volt első állomásunk, majd Barcánfalvát látogattuk meg, ahonnan Máramarosszigetre mentünk. Ebéd után Szaploncát kerestük fel, innen pedig a Gutinhágon át visszatértünk kiinduló helyünkre, Nagybányára. A látottakról – némi történeti visszatekintéssel – rövid összefoglalóban számoltunk be.

Nagybánya

Nagybánya címere (Forrás: Wikipédia)

Nagybánya – korábban Asszonypatakának (Frauenbach) hívták, mivel a királyné tulajdona volt, a pataka pedig a mellette folyó patakra utal – az 1307 m magas Rozsály-hegy lábánál, a Zazar folyó (Fernezelyi-patak) tág völgyében fekszik. Már a rómaiak idejében bányatelep volt, források szerint II. Géza király (1141–1162) 1142-ben szászokkal népesítette be, akiknek Nagy Lajos (1342–1382) 1347-ben (ez időben hívták Asszonypatakának) bányászati szabadalmat adott. 1411-ben Brankovics György szerb despota¹ kapta cserébe Nándorfehérváért (ma Belgrád) [mások szerint Zsigmond (1410–1437) német-római császár Lazarovits István szerb uralkodónak adományozza]. 1459-ben Szilágyi Erzsébetnek volt itt vára (amelyet

¹ Despota (görögül deszportész, a.m. „úr”). Az ókori Görögországban a házi rabszolgák vezetője, a Bizánci Birodalomban a császári család egyes tagjainak címe. 1402–1459 között a szerb uralkodók is ezt a címet viselték; Szerbia bukása után despotának címezték Magyarországon élő utódaikat is a török hódításig. A későbbiekben a despota szó pejoratív (zsarnok, elnyomó) jelentést kapott.

Hunyadi János építtetett). Az Erzsébet-ház – erősen átalakított formában – ma is áll. Később a város Mátyás király (1458–1490) kezére került, aki a bányákat 13 000 arany forintért adta bérbe.

Más források szerint Nagybánya a tatárjárás után, IV. Béla (1235–1270) uralkodása idején alakult ki. Az első ismert oklevél 1327-ben datálódik, amelyben Károly Róbert (1308–1342) Zazarbányaként említi. Egy későbbi oklevélben *Rivulus Domínarum* (Asszonypatakának) hívja, és a szomszédos Felsőbányát pedig *Mons Medius* (Középhegyként) nevezi meg. A *Rivulus Domínarum* elnevezés azt a középkori apácázárdát jelöli, amely a mai Klastrom réten állt. Nagy Lajos király 1347-ben, majd 1376-ban állít ki kiváltságlevelet a városnak, s a második kiváltságlevelében egyebek között a bányászatot is szabályozza.

Az évszázadok során számtalan uralkodó birtokolta a várost, amely a magyar aranytermelés jelentős részét biztosította. A nagybányai ötvösök világszerte híresek és ismertek voltak (Bánfihunyadi Ötvös János, aki alkimista, az angliai Gresham College kémia tanára, Ocsovai Dániel ötvös). Sok híres szülöttje van a városnak, Lendvay Márton (1807–1858), a magyar nyelvű színjátás nagy alakja, Csányi Dániel matematikus, Thorma János festőművész, Tersánszky Józsi Jenő író, Németh László író, és még sorolhatnánk a hírességeket. Napjaink vándorának azonban nem ők, hanem a híres nagybányai festőiskola, vagy a 2000-ben bekövetkezett természeti katasztrófa jut eszébe. A festőiskolát néhány emlék és a híres művészek képeit bemutató kiállítás idézi, a bányakatasztrófára Nagybányán ma már semmi nem emlékezteti az idelátogatót (bár a ciánszennyezést nem feledjük).

A nagybányai művésztelep alapításától a II. világháború végéig működött. A festőiskola alapítója Hollósy Simon volt 1896-ban, aki a müncheni festészeti magániskoláját telepítette át a város közelében lévő Jókai-dombrára. A festőiskola tagjai voltak Thorma János, Iványi-Grünwald Béla, majd valamivel később Ferenczy Károly, akik az európai irányzatok magyar meghonosításán fáradoztak. Törekvésük volt a műtermi festészet helyét a

szabadtéri, ún. plein-air festészet megalapítása és művelése, amely természetes színeket és fényeket vitt a magyar festészetbe, és amely után a naturalizmus, az impresszionizmus vagy a szecesszió is megjelent.

Hollósy Simon 1902-ben bekövetkezett távozása után ún. festészeti szabadiskolává alakult, amikor is az újabb stílust képviselő alkotók jelennek meg, Czóbel Béla, Boromisza Tibor, Ziffer Sándor, akik a posztimpresszionizmus irányját képviselték. 1911-ben Réti István, Thorma János és Ferenczy Károly megalapítják Nagybányai Festők Társaságát. A különböző időkben a több mint száz tagból álló kolónia ismertebb tagjai voltak Ferenczy Béni szobrász, Jándi Dávid, Krizsán János festők, rövid ideig velük dolgozott Csók István is. Az I. világháború után román képzőművészeti főiskolások voltak a szabadiskolában, évekig dolgozott itt a híres román festő, Aurel Ciupe is.

A művésztelep fennállása alatt a festők képei révén vált híressé az István-torony, a Mészárosbánya, a református templom és Nagybányát ölelő táj: a gesztenye- és almafás Virág-hegy vagy a Kereszt-hegy.

A Földmérő Találkozó helyszíne a Mara Hotel volt, amely az új városrészben található. A programok

egész napos elfoglaltságot jelentettek a résztvevőknek, így nem volt alkalom a régi városrész megtekintésére, a nevezetességek közvetlen megismerésére. A nevezetességekről az útikönyvek alapján adunk rövid ismertetést.

A város régi főterén található házak közül sok műemlék. A legrégebbi az Erzsébet-ház, amelyet – mint már említettük – Hunyadi János építtetett, halála után felesége, Szilágyi Erzsébet lakott benne. Az Erzsébet-háztól nem messze található Lendvai Márton szülőháza. Petőfi Sándor is megfordult Nagybányán, az Arany Sas fogadóban, amikor esküvőjük után Koltóra utazva eltörött kocsijuk kereke és kénytelenek voltak a városban megszállni.

A város védőszentje Szent István király. Nagybánya híres volt Szent István elnevezésű gótikus, kéthajós templomáról (1387). A templom elpusztult, 1769-ben villámcsapás következtében leégett, de hatalmas – 40 m magas – tornya mai napig is őrködik Nagybánya felett. A torony mögött találjuk az 1720-ban épített Szentháromság templomot, amelyben a magyar szentek életét bemutató szép festett üvegablakokat láthatunk, de megismerhetjük a főoltár feletti freskót (A hegyi beszéd, a festőkolónia egyik festőjének, Kiss Károlynak

Látkép a Mara Hotelből

műve), vagy az elpusztult Szent István templom makettjét.

A templomtól nem messze van a Képzőművészeti Múzeum, amelyben főként a nagybányai festőkolónia festői által készített alkotások láthatók. Hollóssy Simon, Ferenczy Károly, Réti István, Thorma János, Jándi Dávid és mások műveit csodálhatjuk meg. A festmények mellett 19–20. századból származó ikonokat is láthatunk.

A piac mellett a középkori vár hét tornyából megmaradt Mészáros-torony látható. Nevét onnan kapta, hogy fenntartásáról – középkori szokás szerint – az egyik céh, a mészárosoké gondoskodott. E torony mellett lőtték le 1703-ban a tolvaj-fejedelmet, Pintye vitézt, aki II. Rákóczi hadnagyaként rá akarta venni várost, hogy adják át Nagybányát a kurucoknak.

A piactól tovább haladva a református templomhoz jutunk, amelynek tornyát ablakai miatt a helybeliek „ásító toronynak” becézik. A templomban a város leghíresebb szülötének, Nagy Lászlónak emléktáblája látható. Továbbhaladva a régi pénzverdéhez jutunk, amelyben Megyei Történelmi és Régészeti Múzeum működik.

Külön szólni kell a Klastrom-rétről, amely a Zazar-folyó túloldalán található. A művészek itt festették a Virág-hegyet, a Kereszt-hegyet. A rét felé haladva láthatjuk a művészkolónia 1910-ben felépített, több épületből álló műteremkertjét, amelyeket ma is használnak magyar és román képzőművészek. A Klastrom-réten találjuk a Néprajzi Múzeumot és a Falumúzeumot.

Sajnáljuk, hogy a sok szép látnivalót, történelmi emléket nem volt módunkban megtekinteni, de egy következő alkalommal biztos felkeressük ezeket a helyeket.

***

Koltó

Kirándulásunkon első utunk Koltóra vezetett, ahol gróf Teleki Sándor meghívására Petőfi Sándor és ifjú felesége, Szendrey Júlia, az

Endrődön 1847. szeptember 7-én kötött házasságuk után mézesheteiket töltötték, egészen október 20-ig. A kastély kertjében, a somfa alatt lévő kőasztalnál írta Petőfi Sándor a *Szeptember végén*, a *Beszél a fákkal a bús őszi szél*, a *Mi a szerelem* című és még további verseit – összesen 29 verssel gazdagította a magyar lírát –, amelyek a boldog napok ellenére melankolikus hangvételűek. A kastélyhoz közel 1997-ben az ifjú párt ábrázoló szép bronzszobrot helyeztek el (lásd a hátsó belső borítón). A szobor talapzatán Mihály Szabolcs és Uzsocki Zoltán az MFTTT, Hidvéginé dr. Erdélyi Erika a Pest Megyei Földhivatal képviseletében koszorút helyeztek el.

A kastély akkori tulajdonosa, gróf Teleki Sándor Petőfi nagy tisztelője és barátja volt. Gyermekkorában Tánacsics Mihály nevelte, nem csoda hát, hogy a szabadságharcban, honvédezként aktívan részt vett. A bukás után Nyugat-Európába menekül. Kalandos életútja során találkozott Victor Hugóval, majd Garibaldi seregében harcolt az olasz szabadságért. Tizennyolc évi száműzetés után tért vissza Magyarországra, visszakapta vagyonát. Ez után többnyire Koltón és Nagybányán tartózkodott, de élt Kolozsváron, Debrecenben és Budapesten is. Gazdálkodott és írogatott, a Kisfaludy Társaságnak és a Petőfi Társaságnak is tagja volt. 1892-ben bekövetkezett halála után a kastély kertjében temették el, később földi maradványait a református temetőbe helyezték át.

A nevezetes kőasztal, ahonnan látni lehetett a Bérci-tetőt

***

Barcánfalva

Koltóról Barcánfalvát kerestük fel, ahol a falu végén található új kolostort látogattuk meg, amely a máramarosi vallási élet fontos központja. A fatemplom tornya 62 m magas, Európában a legmagasabb faépítmény. A templom 1993-ban épült, a kolostor területén a bővítés ma is folyamatos.

***

Máramarossziget

Barcánfalváról Máramarosszigetre mentünk, ahol az Iza-folyó partján lévő vendéglőben jóízűen elfogyasztottuk rég várt ebédünket.

Ebéd után – Máramarossziget nevezetességei közül – a kommunizmus áldozatainak emlékműzeumát tekintettük meg a börtön épületében, ahová az 1950-es években a politikai, gazdasági, egyházi és tudományos élet rendszerrel szemben álló elit tagjait zárták, és ahol többek között Márton Áron püspök is raboskodott.

Máramarossziget egyéb nevezetességeit – mint pl. a katolikus templom, a református templom, Leövey Klára emlékoszlop, Hollósy Simon szülőház –, idő hiányában nem volt alkalmunk meglátogatni.

***

Szaplonca

Részlet a szaploncai vidám temetőből

Máramarosszigetről a Tisza-folyó bal partján haladva jutottunk el Szaploncára, amelyet első sorban az ún. vidám temetője miatt keresnek fel a turisták. A temető nevezetessége, hogy az 1930-as évektől kezdve Stan Ioan Pătraș szaploncai népművész a fejfákra az elhunyt foglalkozására vagy halálára utaló, élénkszerű jeleneteket festett, nem ritkán ironikus versbe szedve az elhunyt életét, hibáit. A népművész halála után a fejfákat tanítványai készítik.

***

Szaploncáról Máramarossziget érintésével indulunk vissza szálláshelyünkre, Nagybányára. A kirándulás során megcsodálhattuk a gyönyörű és változatos máramarosi tájat. Máramarosszigetre tartva 1084 m magasságban is voltunk, megjártuk a Gutin-hágót 973 méteren, mire visszaértünk Nagybányára összesen 224 km volt mögöttünk. Már Szaploncán esett az eső, amely végig kísért Nagybányára vezető utunkon, sőt másnap hazafelé tartva sem csökkent az idő szomorúsága.

A kirándulás vidámhangulatú volt, amelyért köszönet illeti a szervezőket.

***

A találkozó utolsó estéjét a hagyományos baráti vacsora zárta, melyen színvonalas műsor, zene és tánc segített biztosítani, hogy a résztvevők ismét jó hangulatban és kellemes emlékekkel búcsúzanak egymástól.

A kirándulást követő nap (vasárnap) a hazautazásé volt. Szakadó esőben indultunk, de szívünkben melegség uralkodott, hiszen megint egy jól szervezett Földmérő Találkozón vehettünk részt. Szakmai tapasztalatokkal, barátságok elmélyülésével gazdagodva, szép emlékekkel térhettünk otthonainkba olyan erős elhatározással, hogy a következő Találkozóra is elmegyünk.

Fotó: HBA